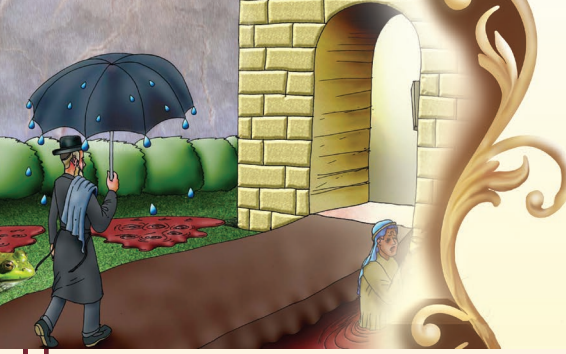

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאועז שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

תגלית אוצרות פְּרֵעָה בְּמוֹחָשׁ

"הִנֵּה אֲנִי מִכָּה... עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֵר וְנִהְפְּכוּ לְדָם". אֵימָתָה בְּמִדְרָשׁ (שמו"ר ט ט): לְמָה לָקוּ הַמַּיִם תְּחִלָּה בְּדָם? מִפְּנֵי שֶׁפְּרַעַה וְהַמִּצְרַיִם עִוְבָדִים לַיָּאֹוֹר, אָמַר הַקֹּדֶם "אִפְּהָ אֱלֹהֵי תְחִלָּה וְאַחֲרָיָה קָה עִמּוֹ.

וְלִכְאוּרָה קִשְׁיָה, הֲרֵי מִפְּתֵ דָם הֵימָּה מִכָּה קִשְׁיָה לְמִצְרַיִם בְּעִצְמוֹם וְלֹא רַק לְאַלְהֵיהֶם? וְכֹן יֵשׁ לְהַבִּינֵי, מִדּוּעַ לֹא הָיָה דַי בְּמִכָּה אַחַת לְאַלִּיל מִצְרַיִם וּמִכָּה אַחַת לְמִצְרַיִם בְּעִצְמוֹם, וּמִיָּה הִסְבִּיחַ שֶׁהָ הִרְבָּה לְהַכּוֹת אֶת הַמִּצְרַיִם? עוֹד קִשְׁיָה, מִיָּה גִרָם לְפְרַעַה לְהַבְהִיל מִפְּתֵ בְכוּרוֹת שֶׁעַל יְדָה נִכְנַע לְשַׁלַּח אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הֲרֵי פְרֵעָה עִצְמוֹ שֶׁהָיָה בְכוֹר לֹא מֵת, וְאִם כֵּן הָיָה לּוֹ מִקּוֹם לְטֻעוֹת שְׂאִין זֹו מִכָּה מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁהָרִי אֵינָה שׁוֹלְטֹת בּוֹ. וּמִדּוּעַ בְּכָל זֹאת הוּא נִכְנַע?

בוני הגטאות במצרים

כְּדִי לְהַבִּינֵי זֹאת, נִקְדָּדִים מִיָּה שֶׁבְּמִנְיָנוּ גִלּוֹ וּמִצְאֵוֹ עֲשָׂרוֹת פִּירְמִידוֹת גְּדוֹלוֹת בְּמִצְרַיִם, וּמִצְאֵוֹ שֶׁם כְּתוּבִים עֲתִיקִים שֶׁמְנַחַם בְּהֵם חֲכָמָה גְדוֹלָה שֶׁמִּצְרַיִם גַּם כִּיּוֹם, כְּחֲכָמַת הַנְּתוּחִים וְכוּ'. וְהַפִּירְמִידוֹת הֵלְלוּ נִקְרָאִים בְּתוֹרָה "עֲרֵי מִסְכָּנוֹת", וּמִפְּרֵשׁ הַתְּרַגּוּם 'בֵּית אוֹצְרוֹת'.

וְכִיצַד בְּנוּ אֶת הָאוֹצְרוֹת הֵלְלוּ? עַל יְדֵי "וַיִּשְׁמִיּוּ עֲלֵיו שָׂרֵי מִסִּים", שֶׁהַמִּצְרַיִם שָׂמוּ מִסִּים גְּדוֹלִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל וְחִיבּוּ אוֹתָם לְהַבִּיא אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁלָּהֶם לְמִצְרַיִם. "לְמַעַן עֲזוּתוֹ בְּסִבְלָתָם", שֶׁהָיָה מִשְׁתַּעֲבָדִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל וּמְחַיְבִים אוֹתָם לְבַנּוֹת אֶת אוֹתָם עֲרֵי מִסְכָּנוֹת.

כָּל מַלְךְ וְהַפִּירְמִידָה שֶׁלוֹ

וְעוֹד קִדְּם שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִרְדּוּ לְמִצְרַיִם, כָּל פְּרַעַה הָיָה בּוֹנֵה לוֹ בֵּית אוֹצֵר גְּדוֹל לְעִצְמוֹ. וַיִּשְׁנֵם פִּירְמִידוֹת שֶׁגְּדָלְם רַב כְּגִדְלֵן שֶׁל עִיר גְּדוֹלָה, וַיִּשְׁנֵם פִּירְמִידוֹת קִטְנוֹת, וְהַכֵּל תְּלוּי

לְפִי עֲשֶׂרוּ וְגִדְּלוּתוֹ שֶׁל הַמְּלָךְ שֶׁבְּנָאוֹ. וְכָל בֵּית אוֹצֵר נִקְרָא עַל שֵׁם הַמְּלָךְ שֶׁבְּנָאוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעְמִסִּס" - שֶׁנִּקְרָאוּ קָה עַל שֵׁם מַלְכֵי מִצְרַיִם שֶׁהָיָו בְּזִמְנוֹ הַשְּׂעֵבּוּד, שֶׁשֵּׁם הָאֶחָד הָיָה 'פֶּתֶם' וְשֵׁם הַשֵּׁנִי הָיָה 'רַעמִסִּס'. וְ'פְרַעַה' הוּא שֵׁם כְּפוּי לְכָל מַלְכֵי מִצְרַיִם, מִנְהַסְבָּה הַמְּבֻאָרֶת לְהֵלָן.

אדם אינו חי לעולם

וּבִתְּי הָאוֹצְרוֹת הֵלְלוּ בְּנוּיִם בְּחֲכָמָה גְדוֹלָה מֵאֹד שֶׁהָיָה לְיִשְׂרָאֵל אַזּוֹ, עַל פִּי הַפִּירְמִידוֹת הֵלְלוּ וְנִשְׂאָרוּ בְּנוּיִם בְּצִבְיוֹנָם לְמִשְׁוֹף אֶלְפִי שָׁנִים עַד הַיּוֹם. וְכָל פְּרַעַה טְעָה וְהִטְעָה אֶת כָּלֵם לְחֻשָּׁב שֶׁהוּא אֱלֹהִים, וְשֶׁכַּפְּכִיכּוֹל הוּא חֵי לְעוֹלָם וָעֶד. וְלָכֵן כָּל אֶחָד חֵכִין לְעִצְמוֹ אוֹצְרוֹת רַבִּים בְּתוֹךְ הַפִּירְמִידוֹת, וְכָל מַלְךְ מִצְרַיִם שָׂמַת הָיָו חוֹנֻטִים אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִים אוֹתוֹ בְּפִירְמִידָה שֶׁבְּנָה לְעִצְמוֹ, עַם כָּל הַעֲשָׂר שֶׁהוּא צָבַר בְּתִיָּו.

וּבְמִנְיָנוּ מִצְאוֹ בְּעֵלִיל כְּפָה מִמְּלַכֵי מִצְרַיִם כְּשֶׁהֵם חֲנוּטִים בְּתוֹךְ הַפִּירְמִידוֹת עִם אוֹצְרוֹת רַבִּים, וְכִמְּה מִהֶאֱמָנוֹת רְכָשׁוֹ כָּל אֶחָד פְּרַעַה אֶחָד כְּשֶׁהוּא חֲנוּט, עִם אוֹצְרוֹת וְכְתָבֵי דִ' שֶׁהָיָו בְּפִירְמִידָה שֶׁלוֹ. וּמִסָּפָה זֹו יַעֲקֹב אָבִינוּ וַיִּוֹסֵף הַבְּדִידִיק לֹא רָצוּ לְהַקְבֵר בְּמִצְרַיִם, בְּכַדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ אוֹתָם לְאַלִּילִים אוֹ שֶׁהַמִּצְרַיִם יַטְעִנוּ שֶׁפְּרַעַה הָאֱלִיל בְּרָא אוֹתָם, חֲלִילָה.

שֶׁקְרִיו וְכָבִיו שֶׁל פְּרַעַה הָאֱלִיל

אֶת בְּתֵי הָאוֹצְרוֹת הֵלְלוּ, הַנִּקְרָאִים פִּירְמִידוֹת, בְּנוּ עַל הַשִּׁפְּהַ המַעֲרָבִית שֶׁל הַנִּילוֹס, שֶׁנִּקְרָא בְּלִשׁוֹן הַתּוֹרָה הַיָּאוֹר - מִקּוֹם דְּחִוֵי שִׂאֵף אֶחָד לֹא נִמְצָא שָׁם. וּמְלַבֵּד הָאֲרָמוֹן שֶׁפְּלוֹךְ מִצְרַיִם הָיָה גֵר בּוֹ, הָיָה לוֹ אֶת בֵּית הָאוֹצֵר שֶׁהוּא הָאֲרָמוֹן הַשֵּׁנִי שֶׁלוֹ, וְשֵׁם הוּא הָיָה נִמְצָא כְּמוֹ אֱלִיל, וְכִדְּהֵלָן.

מתיקות הניסים

אופנים במחיר יקר!

מֵאָז בְּחִירוֹתֵי אֲנִי נוֹהַג לְסוּעַ בְּאוֹפְנִים לְכָל מִקּוֹם שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְהִגִּיעַ וְכָךְ גַּם לְאַחַר נִשְׂוִיאַי הַמִּשְׁכָּתִי בְּמִנְהַגִי.

בְּשָׁנִים הָאֲחִירוֹנוֹת קִשְׁהִתְדַּשְׁנוּ הָאוֹפְנִים הַחֲשַׁמְלִיּוֹת, נִמְנַעְתִי מִלְרַכֵּשׁ כְּאֵלוֹ אוֹפְנִים כִּי חֲשַׁשְׁתִּי שֶׁהֵם כְּלִי מִסְכָּן עֲבוּרֵי מִפְּאֵת זֹאת שֶׁכְּטַבְּעֵי אֲנִי לֹא מְרַקֵּז כָּל כֹּחַ בְּדִקְדוּכִים, וּבְאוֹפְנִים כְּאֵלוֹ שְׁנוֹסְעוֹת בְּמַהִירוּת צָרִיךְ רַכּוּן וְהִירוּת רַבָּה.

אֲלֹא שֶׁהִשְׁנָה בִּזְמַן חֲנֻכַּה' הוֹרִי הִגִּיעוּ לְבִיתִי בְּהַפְתָּעָה, וּבְתֵם הַבְּקוּר אָבִי קָרָא לִי לְלוֹוֹתוֹ וְהַפְתִּיעַ אוֹתִי כְּשֶׁהוֹצִיא לִי מִתְּנֵה מִרְכָּבוֹ - אוֹפְנִים חֲשַׁמְלִיּוֹת יְקָרְתִּיּוֹת. הוֹדַתִּי לוֹ מְקַרֵּב לֵב וְגִמְרִיתִי לְכַבֵּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִכָּאוֹ וְאֵילָךְ בְּאוֹפְנִים אֵלַי.

אֲלֹא שֶׁאֲשַׁתִּי הַבִּיעַה דְּאָנָה גְדוֹלָה מִכָּה. אֶךְ מִכִּיּוֹן שֶׁהוֹרִי קִנּוּ לִי אֶת הַכְּלִי הַזֶּה הֵייתִי מִשְׁחָד לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְאִמְרִיתִי לָהּ: אֲנִי לֹא רוֹאָה בְּכָךְ שׁוּם סִכָּנָה. אֶךְ הִיא נוֹתֵרָה בְּדַעְתָּהּ וּבְסוֹפּוֹ שֶׁל הַיּוֹכּוֹחַ הִיא אִמְרָה לִי בְּאִפְסֵי נְחָרָץ: אֲנִי לֹא מִסְכִּימָה בְּשׁוּם אָבִו שֶׁתִּסַּעַב בְּאוֹפְנִים הָאֵלֶּוּ!!!

הַדְּבָר הַסֵּב לִי כַּעַם פְּנִימִי כְּלִפִּי אֲשַׁתִּי וּבְלִבִּי חֲשַׁבְתִּי: 'מִדּוּעַ הִיא מִתְעַרְבֶת לִי בְּדִבְרֵים הָאִישִׁים שֶׁלִּי, הֲרֵי אֲנִי לֹא יָלֵד קִטְנוֹ...! בְּשִׁבּוּעַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁאַחֲרָי חֲנֻכָּה לֹא נִסְעֵתִי בְּאוֹפְנִים הָאֵלוֹ, אֲבָל הָיָה נִכְרַע לִפְנֵי שֶׁאֲנִי מִמְרַמֵּר וְאֲשַׁתִּי הַבִּינָה הֵיטֵב שֶׁבְּגִלְגָּלָה אֲנִי מִמְרַמֵּר. בְּסוֹף אוֹתוֹ שֶׁבּוּעַ קִשְׁחֻרִיתִי הַמְּהוֹלָל בְּעֵרֵב הִיא אִמְרָה לִי: אֲנִי מְבִינָה שֶׁהַבְּקוּשָׁה שֶׁלִּי מִמֶּךָ לְכַבֵּי הָאוֹפְנִים קִשְׁה לָךְ מֵאֹד. לָכֵן אֲנִי לֹא לוֹקַחַת צַד בְּעֵינַי זֶה וְהַתְּעַשֶׂה מִיָּה שֶׁאַתָּה מְבִינִי.

שְׂמַחְתִּי מֵאֹד מִדְּבָרֶיהָ וְאִמְרִיתִי לָהּ 'וְאוֹ, אֲנִי מִתְפַּעַל מִמֶּךָ מֵאֹד, עֲכָשׁוּ אֲנִי מְבִין בְּאִיּוֹ אֲשֶׁת חֵיל יְכוּתִי שֶׁמוֹחֵכָה לְכַסֵּל אֶת דַּעְתָּהּ לִפְנֵי בְּעֵלָה'. אֶךְ הִיא חוֹזֵרָה (הַשְׁבִּיחָה לִי מִשְׁפֵּט שֶׁלֹּא מִצָּא חוֹן בְּעֵינַי וְאִמְרָה: שׁוּב אִמְרָה, אֲנִי אוֹחֲזֹת שֶׁהָאוֹפְנִים הָאֵלוֹ לֹא טוֹבוֹת עֲבוּרָךְ, אֲבָל מִכִּיּוֹן שֶׁאֲנִי רוֹאָה שֶׁאִינְךָ מִרְצָה מִכָּה, אֲנִי מֵאִשְׁרָה לָךְ אֶת הַהַחֲלָטָה שֶׁמַּעֲשֶׂה כְּחֲכָמָה.

כְּכֹר לְמַחֲרַת בְּבִקְרוֹ שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי, נִסְעֵתִי לְכוֹלֵל עִם הָאוֹפְנִים הֵלְלוּ וְהִתְעַנְגְתִי מִכָּה שֶׁאֲנִי יְכוֹל לְהִגִּיעַ לְכוֹלֵל בְּמַהִירוּת וּבְלִי טְרַחָה. כְּשֶׁחֲזַרְתִּי לְבֵיתִי סִפְרֵתִי לְאִשְׁתִּי כְּמָה הָיָה לִי טוֹב, אֶךְ רֵאִיתִי שֶׁהִיא לֹא מִרְצָה מִכָּה.

לֹא רְצִיתִי לְהִתְיַחַס לְעִגְמַת נֶפֶשׁ שֶׁנִּפְרַת עַל פְּנֵיהָ, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁהִתְהַלֵּל לִי מִשְׁכִּיחַ לְסוּעַ בְּאוֹפְנִים הַמִּשְׁדַּח הַמַּעֲשֶׂה בְּעִמּוֹד דִ'

מספר במדבר (שמור"ד), שהיו ספרים למלכי מצרים שפתיבים שם כל מיני אלהים, וכגון שהאמינו בשמש שהיא אלהים אחרים, כדוגמת מה שבזמן אברהם אבינו העולם האמינו בשמש. ואמנם אברהם אבינו הצליח להשפיע על בני העולם שהשמש היא בריאה של ה' ואין לה שום כוח מעצמה, אף עדן היו רבים מבני העולם בפרט במצרים שהאמינו בשמש.

פירמידות מתחמות

ומסבה זו היו מכונים לכל מלך שפולחן במצרים בשם 'פרעה', והיו מתפללים בשם זה פי במצרים קדומה 'פר' זה מלך ו'רע' זה שמש. אם כן 'פרעה' הפנה מלך מהשמש -

שכל מלך פרעה היה מטעה את העם שהוא נולד מהשמש.

ולכן, בכל לילה פרעה היה נכנס לפירמידה שלו שהיא בית אוצרותיו. והפירמידות היו בניית באפון שפתח האוצר מקוון כלפי הצד של זריחת השמש בבקר, כדי שפאשר 'פרעה' יצא בבקר מהפירמידה שלו, השמש תצא לקראתו להאיר לפרעה הטוען שהוא בנה, בפניו.

אליל בן אליל

ופרעה הטעה את כלם שהשמש היא האליל הגדול ביותר, ופרעה בפניו אליל תחתיה. והוא הוליד בפניו עוד אלילים - את היאור

וממנו את הבהמות, כפי שחלם אותו פרעה שהיה בזמן יוסף שהפרות עולות מן היאור, וכביכול הוא ברא אותם שהיו אלילים תחתיו לשמש אותו.

והפירמידות היו בניית בערמה גדולה, באפון שחזקו את העם לטעות באמונות הפוזבות הללו. ודעות אלו השרשו בכל מצרים וחללו גם אצל רבים מעם ישראל. וכמו שטענו מלאכי השרת, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה. ועל פה, כשעם ישראל השתעבדו במצרים הם סיעו בבניית "ערי המסגרות" - הפירמידות, והשתמשו בחכמתם היהודית הגדולה לבנות בנינים מתחממים שפאלו.

הכחשת האמונות התפלות

אותו מטה שנהפך לנחש - שעל ידו הוכיח לחרטומים שפרעה לא ברא את התנינים - כדי שעל ידי המטה הזה תפול חלשה על לבו של פרעה כשזכר שהמטה הזה מכחיש את מעמדו. וכמבאר במדבר (שמור"ד ט) שכשמשוה בא אל פרעה עם המטה, הוא התירא ממנו.

ואז משה רבנו התרה בפרעה שאם הוא לא ישלח את העם ממצרים, ה' יעשה את מפת דם ב'אור ובכל האגמים וכו'.

מכות של לקחים

והסבה שה' שלח את משה להתרות בפרעה, כי הקב"ה לא נתן את המכות על מצרים בשביל להענישם, שהרי ברור הדבר שלא יצאו במכות

כלומר שפרעה ירצה מופת שעל ידו תכחישו את האמונות התפלות של פרעה. "ואמרת אל אהרן חח את מטה והשלה לפני פרעה יהי לתנין", ובה ויכח שה' ברא הכל כולל את התנינים.

אבל פרעה אמר למיכשפים שייעשו גם הם מופת כזה, ואכן הם זרקו את המטות שלהם והם נהפכו לתנינים. אבל כאן נעשה מופת גדול - ויבדל מטה אהרן את מטתם, ומכאן הבינו כלם שאצל משה ואהרן יש כוח אלוהי, וה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

המטה המכניע

ולכן ה' צוה את משה שיתיצב לפני פרעה עם

הקב"ה מצוה את משה רבנו "לה אל פרעה בבקר". ומדוע בבקר יזקא? אלא כי "הנה יצא המימה", יצא" הפנה גם על השמש - שעליה נאמר "והוא כהתן יצא מחפתו", שפאשר השמש היתה יוצאת בבקר, פרעה היה יוצא מבית אוצרותיו והמצרים מאמינים וחושבים שפרעה כביכול יורד מהשמש. ולכן "ונצבת לקראתו על שפת היאור" - כי היאור הוא המקום שעל ידו הוא מטעה את העם וטוען להם "לי יארי ואני עשיתני", שפניו הוא ברא את העם ואת כל הדגים שבו, כולל התנינים.

תנין של אמונה

וכבר קודם לכן הקב"ה אמר למשה ואהרן: "כי ידבר אלכם פרעה לאמור תנו לכם מופת",

מרירות בזביו של פרעה

בציור שבכותרת הגליון: אנו רואים את מפת

דם ואת מפת צפרדע שרק הגויים סובלים מהם ואלו ליהודים יש מים לשתיה ולרחיצה.

היאך מכות אלו ושאר המכות בטלו את האמונות התפלות של המצרים?

על כך במאמר: 'מתיקות מטרת המכות'.

בציור שלפנינו: פרעה יוצא בעת זריחת השמש מהפירמידות, ובקר הוא מכוב בעם שיחשיבו אותו לאליל שכביכול ברא את היאור ושהיאור גם הוא בעל כוח שברא את הבהמות חלילה.

היאך פרעה הטעה את העם דרך הפירמידות שיחשיבו אותו לאליל?

על כך במאמר: 'תגלית אוצרות פרעה במוח'.

עצות מתוקות

פְּהִיכָרְךָ שֶׁעַל כָּל אֶדָם עוֹבְרִים זְמַנִּים טוֹכִים כְּאוֹר הַיּוֹם וְגַם זְמַנִּים קָשִׁים כְּחֻשְׁבַּת לַיְלָה, וְהָאֶדָם תִּמְהָ וְשׂוֹאֵל "מָה בָּצַע בְּדַמִּי בְּרַדְתִּי אֶל שַׁחַת" - מָה תוֹעֵלַת בְּזִמְנִים הַקָּשִׁים הַלְלוּ וְעַל כֵּן אוֹמֵר דָּוִד מִלְכָּנוּ: "וְאִמֵּר אֵךְ חֲשֹׁב לְשׂוֹפְרִי" חֻשְׁבַּתִּי בַּתְּחִלָּה שֶׁחֲשַׁבְתִּי אֵךְ וְיָרַק גּוֹרֵם לִי לְהוֹיֵת שְׂפוּף בְּמַפְתָּ דָם, כִּי אֲמַר 'אִפְּהָ אֵלֹהִים תַּחֲלֶה וְאַחֵר כִּי עֲמוּ'. הֵינּוּ שֶׁהַמְּפֹתִים הֵם עַל מִנְתַּ לְבַטֵּל אֶת הָאֲמוּנָה בְּאֵלֵי מִצְרַיִם, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן הַקֶּבֶ"ה יַעֲנִישׁ אֶת עַם הַמִּצְרַיִם בְּמַפְתּוֹת שַׁחִין שֶׁהָיוּ עַל גּוֹפֵם.

וְעַקֹּר עֲנִשָּׁם יְהוָה לְעֵתִיד לְבָא כְּאֲשֶׁר הַקֶּבֶ"ה יִקְרָם נְקָמוֹת דָם עֲבָדָיו הַשְּׂפוּף. וְכִשְׁפָּאָדָם מִקְּבֵל טוֹב מֵאֲמוּנָה יִתְבַּרַךְ וְהוּא מוֹדֵה עֲלֵיו לְה', עֲדוּ אִין בְּכֶן עֲרַךְ גְּדוֹל שִׁיזְכֶּה עֲבִירוֹ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא. מִפְּנֵי שְׂפָרוֹר שֶׁקְּשָׁטוֹב וְשִׁמְרָה לְאֶדָם הוּא מוֹדֵה עַל כֵּן מֵרַב אוֹשְׁרוֹ, לְכֵן מְשַׁמֵּם מְבִיאִים לוֹ גַם זְמַנִּים שֶׁל חֻשְׁכוֹת, וּמְצַפִּים מִמֶּנּוּ שֶׁגַם אִזּוֹ יִזְכֶּר אֶת הַטּוֹב שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְיִוְדֶה עַל כֵּן לְה', וְכִשְׁהוּא עוֹשֶׂה זֹאת נִכְרַ שְׁהוּא בְּאֲמַת מְכִיר טוֹכָה לְה', וְעַל כֵּן יִזְכֶּה לְאוֹר הַגְּדוֹל בְּעוֹלָם הַבָּא.

מתיקות שיחי

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מוֹדֵה אֲנִי לְכַנְיָה עַל הַיָּמִים הַמְּאִירִים שֶׁאֲתָה נוֹתֵן לִי, שֶׁבְּהֵם אֲתָה מְרַעֲיָי עַלִי טוֹבוֹת רְבוֹת וְנִקְלָאוֹת לְאִין שֶׁהָיוּ רַחֵם עָלַי וְנִנְיָה לְהוֹדוֹת לָךְ עַל חֲסִדֶיךָ בְּכָל יְמֵי, וְגַם כְּאֲשֶׁר נוֹפֵלַת עָלַי חֻשְׁכָּה חֲלִילָה, אֲתַעֲזֹר לִיכֹר אֶת הַטּוֹב שֶׁנִּמְלַח עִמִּי בְּזִמְנֵים הַמְּאִירִים, וְאֲתַבְּנֶנּוּ בְּהֵם עַד שֶׁעַל יָדְךָ אֲזַיֵּר אֶת חֻשְׁבַּתִּי וְתוֹאֲנִי מֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים, אָמֵן סְלָה.

רְצוֹן ה' יִהְיֶה שֶׁגַם הוּא יִקְרָם "וְלִמְעַן תִּסְפָּר". וְאִכּוֹ בְּעֵת שֶׁמִּלְפָּנֶיךָ בְּעִיר יְנִינָה, וְיִזְנֶה הַנְּבִיא אֲמַר לוֹ אֶת גְּזֵרַת ה' עָלָיו וְעַל עַמּוֹ, הַתִּירָא מִכֶּן מֵאֵד, כִּי זָכַר שֶׁכָּל מִכָּה שֶׁנִּצְמָרְהָ עַל יְדֵי נְבִיאֵי ה' מוֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַתְּקַנְיָה, וְלָכֵן עוֹזֵר אֶת כָּל אֲנָשֵׁי יְנִינָה לְהַשְׁבִּיחַ. וְסִפֵּר לָהֶם אֶת כָּל הָאֲמוּנוֹת הַשְּׁהִטְעָה בְּהֵם אֶת הַמִּצְרַיִם, וְשֶׁעַל כֵּן הַקֶּבֶ"ה הֵבִיא עֲלֵיהֶם מִפְּתוֹת רְבוֹת שֶׁהִפְרִיכוּ אֶת אוֹתָם אֲמוּנוֹת וְגַלּוּ שֶׁכֵּר ה' הוּא הַשְּׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

המכות שהצילו

ובנוסף, מִטְרַת הַמְּפֹתִים הִיא: "וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם", שֶׁעַל יָדְךָ ה' הוֹצִיא וְחִלְץ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מֵאֲמוּנוֹתֵיהֶם הַפּוֹזְבוֹת שֶׁל הַמִּצְרַיִם. וְכִידּוּעַ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בְּאֲרָבַעִים וַתִּשַׁע שְׁעָרֵי טְמָאָה, וְאִם הָיוּ נִשְׁאָרִים עוֹד זְמַן מִעֵט בְּמִצְרַיִם, הָיוּ שֹׁקְעִים בְּחַמְשֵׁים שְׁעָרֵי טְמָאָה וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְצֵאת מִשָּׁם לְעוֹלָם.

כְּלוּמֵר, שֶׁלּוּלֵי רַחֲמֵי ה' שֶׁהִצִּילֵם מֵאוֹתָם אֲמוּנוֹת תְּפִלוֹת, עַל יְדֵי הַמְּפֹתִים שֶׁהֵבִיא עַל אֵלֵי מִצְרַיִם, הָרִי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ בּוֹחֲרִים לְהִשָּׂאֵר בְּמִצְרַיִם הַטְּמָאָה. וְגַם אִם הָיוּ נִפְתְּחִים לְפָנֵיהֶם שְׁעָרֵי מִצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ - מֵאֲדִיקוּתָם בְּאֲמוּנוֹת מִצְרַיִם הַפּוֹזְבוֹת.

אֵלֵינוּ יְדֵי חוֹבַת עֲנִשָּׁם אֵלָּא הֵם רְאוּיִם לְעֲנִשָּׁם גְּדוֹלִים יוֹתֵר לְאִין שְׁעוּר.

אֵלָּא מִטְרַת הַמְּפֹתִים הִיא: "וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' בְּטִטְנִי אֶת יְדֵי עַל מִצְרַיִם", שֶׁהָיָה רָצָה לְבַטֵּל אֶת הָאֲמוּנוֹת הַתְּפִלוֹת בְּאֵלֵי מִצְרַיִם שֶׁהָאֲמוּנָה בְּהֵם הַמִּצְרַיִם.

וְכִדְבַר הַמְּדַרְשׁ שֶׁפִּתְחָנוּ בּוֹ, שֶׁהַקֶּבֶ"ה פִּתַּח בְּמַפְתָּ דָם, כִּי אֲמַר 'אִפְּהָ אֵלֹהִים תַּחֲלֶה וְאַחֵר כִּי עֲמוּ'. הֵינּוּ שֶׁהַמְּפֹתִים הֵם עַל מִנְתַּ לְבַטֵּל אֶת הָאֲמוּנָה בְּאֵלֵי מִצְרַיִם, וְלֹאֲחֵר מִכֵּן הַקֶּבֶ"ה יַעֲנִישׁ אֶת עַם הַמִּצְרַיִם בְּמַפְתּוֹת שַׁחִין שֶׁהָיוּ עַל גּוֹפֵם.

וְעַקֹּר עֲנִשָּׁם יְהוָה לְעֵתִיד לְבָא כְּאֲשֶׁר הַקֶּבֶ"ה יִקְרָם נְקָמוֹת דָם עֲבָדָיו הַשְּׂפוּף.

מתיקות מטרת המכות

גם הגוונים מבחינים באמת

וְקִדְמָה מִפְּתֵ אֲרָבָה, כְּאֲשֶׁר מוֹשֶׁה הִזְהִיר אֶת פְּרַעֲה מִפְּנֵיהֶ, עֲבָדָיו אֲמָרוּ לוֹ "שִׁלַּח אֶת הָאֲנָשִׁים וְיַעֲבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם", כִּי עַל יְדֵי כָּל הַמְּפֹתוֹת שֶׁהָיוּ עַד כָּאֵן, הֵם הִתְעוֹרְרוּ לְהִבְיִן שֶׁאִין מִמֶּשׁ בְּאֲמוּנוֹתֵיהֶם הַ. אַךְ ה' הַקֶּשָׁה אֶת לְבוֹ, מִפְּנֵי שֶׁרָצָה לְהוֹכִיחַ בְּיָתֵר שֶׁאִין בְּאֲמוּנוֹתֵיהֶם שׂוֹם לַח כָּלֵל.

וְכִשְׁבָּאָה מִפְּתֵ אֲרָבָה, הִיא הַכְּחִישָׁה אֶת הַשִּׁקָּר שֶׁל פְּרַעֲה שֶׁטָּעַן שֶׁשֶּׁשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ כְּכֵן בְּקֶר, חֵק בַל יַעֲבוֹר, שֶׁהָרִי בְּמִכָּה זֹאת הַתְּקַנְיָה "וְכִסָּה אֶת עֵין הָאֲרָרִי" - שֶׁשֶּׁשֶּׁמֶשׁ לֹא הָאִירָה עַל הָאֲדָמָה. וּבְמַכַּת חֲשֹׁךְ הוֹכַח שֶׁפְּרַעֲה לֹא יְכוֹל לְשַׁלוֹט אֲפִלוּ עַל עַצְמוֹ, שֶׁהָרִי בְּמִכָּה זֹאת לֹא אִישׁ מִמֶּקוּמוֹ שֶׁלִּשְׁתַּת יָמִים.

הַקֶּבֶ"ה הִפָּה תַּחֲלָה אֶת הַיָּאוֹר בְּמַפְתָּ דָם, וְבְכֶן הוֹכַח לְפְרַעֲה שֶׁהוּא לֹא בְּרָא אֶת הַיָּאוֹר וְאִין לוֹ שְׁלִיטָה עַל הַיָּמִים שֶׁבַיָּאוֹר וְשֶׁבְּעוֹלָם. וְגַם "הַדְּהָגָה אֲשֶׁר בַּיָּאוֹר מֵתָה", כִּי פְרַעֲה טָעַן שֶׁהוּא בְּרָא אֶת הַיָּאוֹר, וְלִיָּאוֹר עַצְמוֹ יֵשׁ כַּח כְּאֵלֵל וְיִכְחוֹ הוֹלִידֵי אֶת הַדְּגָיִם, וּבְמַפְתָּ דָם נִפְרְכוּ טַעֲנוּתֵי הַפּוֹזְבוֹת.

לְאַחֵר מִכֵּן בְּאוֹ מִפְּתוֹת צְפָרְדַּע וְכִנִּים - לְהִרְאוֹת שֶׁאִין לְפְרַעֲה שְׁלִיטָה עַל הַשִּׁקָּצִים וְהַיָּמִשִּׁים. וּבְמַפְתָּ כִנִּים רָאוּ שֶׁפְּרַעֲה לֹא שׁוֹלֵט עַל הָאֲדָמָה, אֵלָּא הַכִּנִּים שֶׁיִּצְאוּ מֵהָאֲדָמָה שׁוֹלְטִים בּוֹ. וְלָכֵן הֵם אֲמָרוּ בְּמִכָּה זֹאת "אֲצַבֵּעַ אֶלְקִים הִיא", כִּי עַל יְדֵי הַכִּנִּים שֶׁפְּרַעֲה לֹא שׁוֹלֵט עַל אֲדָמַת הָאֲרָרִי.

למי יש שליטון בעולם?

וְכֵן לְהָאָה בְּכָל שְׂאָר הַמְּפֹתוֹת: מִפְּתֵ דְבַר הַכְּחִישָׁה אֶת אֲמוּנַתָם בְּהַמּוֹת כְּאֵלֹהִים. מִפְּתֵ עֲרוֹב, כִּי חִלְקַ מֵהַמִּצְרַיִם מֵתוֹ - לְהוֹכִיחַ שֶׁאִין לְפְרַעֲה שְׁלִיטָה עַל הַחַיִּים וְהַבְּהֵמוֹת, שֶׁהָרִי בְּמִכָּה זֹאת הֵם נִכְסְוּ לְמִצְרַיִם וְעָשׂוּ שָׁם שְׁמוֹת.

מִפְּתֵ שַׁחִין הַכְּחִישָׁה אֶת אֲמוּנַתָם בְּפְרַעֲה שֶׁטָּעַן שֶׁהוּא אֵלֵל, שֶׁהָרִי בְּמִכָּה זֹאת הַשַּׁחִין פָּרַח עַל גּוֹפוֹ. מִפְּתֵ בְרַד הוֹכִיחָה שֶׁאִין לְפְרַעֲה שְׁלִיטָה עַל הַשָּׁמַיִם, וְאֲפִילוּ שֶׁבְּדָרְךָ כָּלֵל לֹא יָרְדוּ גְשָׁמִים בְּמִצְרַיִם (דְּבָרִים י"א יב'ש"א), כְּעַת הַקֶּבֶ"ה הוֹרִיד גְשָׁמֵי בְרַד עִם אֵשׁ יַחַד.

פרעה חושש על מעמדו

"אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה", אֲנִי בְּרִאֲתִי אֶת הָאוֹר וְאֶת הַחֲשֵׁךְ, וְהַבְּאִיתִי מִפְּתֵ חֲשֵׁךְ עַל מִצְרַיִם לְהוֹכִיחַ שֶׁאֲנִי ה' "בּוֹרָא רַע". הֵינּוּ, אֲנִי הוּא שֶׁבְּרִאֲתִי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת פְּרַעֲה שֶׁטָּעַן שֶׁהוּא נִבְרָא מֵהַשָּׁמַיִם.

הַנְּבִיא אוֹמֵר שֶׁהַקֶּבֶ"ה "וְיִצְרֵר אוֹר וְבוֹרָא חֲשֵׁךְ עֹשֶׂה שְׁלֹם וְבוֹרָא רַע", "בּוֹרָא רַע", בְּלִשׁוֹן מִצְרַיִת 'רַע' הוּא שֶׁמֶשׁ [וְזֹאת מַעֲשֵׂי מֵהַשָּׁמַיִם וְלִי (מִנְחוֹת ד':) עַל הַפְּסוּק 'לְטִטְפַת' - טַט בְּכַתְּפֵי שָׁתִים, פֶּת בְּאִפְרִיקֵי שָׁתִים]. וְהַקֶּבֶ"ה אוֹמֵר:

שְׁנַקְרָאת בלשונם 'רע', שהיא האליל של מצרים והיא פכיריכול תזקם פעם ישראל. עוד רצה פרעה באיטטיגנינות שלו שפושא רבנו וכל ישראל יפלו בפנים, וטענו שזאת משום שהוא האליל של הפנים ולכן הפנים ינקמו בהם.

הכניעת האליל הגדול של מצרים

ולאחר כל המופות הללו שפרכו את כל האמונות של מצרים, ושארה אמונה אחת שלא נפרכה, והיא - שתשבו עדין שפרעה עצמו הוא אליל, כפיכול, והם האמינו שכל פרעה בכור שנולד הוא אלוה. וקה עברה אמונה ספלה זו למצרים לדורותיהם. והכמת בכורות מת בזה הכור של פרעה, וקה נפרכה האמונה בכבודות שנולדים למלכי פרעה.

וכאן פרעה פחד מאד על כבודו הרם, ורצה שכלל הפחות עמו המצרים הטפשים ימשיכו להאמין באלוה, וידע שעם ישראל יכולים לשקע את המצרים שפרעה אינו אלוה. ולכן "ויקם פרעה לילקח... וינקה למושה ולאהרן" - פרעה רצה שעם ישראל יצאו כבר באמצע הלילה למצרים, כדי שלא יחלישו את האמונה שיש למצרים בו. "ויאמר קומו צא מתוך עמי" - הוא פחד שהם נמצאים בתוך עמו וימשפיעים עליהם נגד האמונה בו.

עשאוהו כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים (פסחים ט). ואם כן, לכאורה לא נשאר למצרים שום רכוש, אבל לפי האמור מובן שאכן את כל מצרים הם נצלו ולא השאירו בבתיהם מאומה, אבל נשארו אוצרות רבות בבתי האוצרות - בפנימיות של מלכי מצרים. ואת האוצרות הללו פרעה עטר על הסוסים בדרך אחר עם ישראל לים סוף, והם פלט הכל ועם ישראל זכו בכל האוצרות הללו.

לקח מתוך

המונים מכל האמור: פמה עלינו לחתור תמיד אחר האמת, ולא ללכת שולל אחר אמונות בכחם של פשוט נדם. כי אנונים גמינו אין מי שמתפאר שהוא אליל, אבל באשר אדם שם את מבטחו באדם מסוים, הרי שהוא מאמין בדרך נדם, שעל קה הנביא אומר, "ארוך הגר אשר יבטח באדם ושם בדרך זרעו וזמן ה' יסור לבו".

וכשנשים אל לבנו לזכור שכל עניי העולם הזה הם ככל ריק, ואינם שווים אפלו כקלפת השום, יתחזק לבנו להרים אל ה' את עינינו ולהאמין ולבטח רק בה' יתברך. וקה נזהר ונגחל חיי עולם הבא עוד בהיותנו בעולם הזה, כשנשתענג מקרבת אלוקים, וכל שכן לאחר שפיתנו לאחר אריכות ימים וישנים טובות.

יוצאים לחרות בעצם היום

ומה גם, שרצה שיצאו בלילה ולא ביום, כי אם הם יצאו לאור השמש, הדבר יוכיח לכל המצרים שהשמש אינה מגינה על פרעה שטוען שהוא בנה, שהרי לאורה עם ישראל יוצאים מתחת שעבודו. אבל משה רבנו אמר לו, וכי גנבים אנחנו שנצא בלילה (תחובא בא), אלא יצאו "בעצם היום הזה" - כשהשמש שולטת בתקפה, להוכיח שהשמש היא בריאה של ה' ורק הוא יתברך שולט בעולם.

ומהיום שיצאו ישראל ממצרים, הם יצאו בכל יום משיערי הטמאה ששקעו בהם - שהם האמונות הכוזבות של המצרים. וכשעם ישראל הגיעו לים סוף הם היו נקמים, ובעברם בים הם התקדשו באהבת ה', בקה שראו את הנסים שעשה עמם ה', וכן ראו בים סוף את נפלאות הבריה שביים, וכן ראו שם את הרקיע פתוח, כפאמרום "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוז". וקה הם זכו לקבל את רכישו של פרעה בגזת הים - שבו הוא התפאר ועשה עצמו כאליל.

בזת האוצרות של פרעה

ובזת הים היתה גדולה מכל בזת מצרים (כמ"ד יט), כי אנונים כתוב "ויוצלו את מצרים" -

שפטני מחטא הנעם

כשהנו נעשה בר מצוה, האבא מברך 'ברוך שפטנני מועושו של זח' (שירע סי' רכה). ובנוסף לפרוש הפשוט שצוה, יש לבאר את טעם ברכה זו - שעד עתה חובת החינוך היתה חסלת על האב, ובאשר היה מחנכו שלא כראוי ונזוף בו ככעס, היה נושא על קה חטא. ולכן, כעת כשהנער נעשה בר מצוה, האבא מודה לה' בברכה זו על שמפאן ואקלה הוא נפטר מחטאים אלו, כי חובת החינוך כבר לא מטלת עליו. וגם מה שהוא מצוה להוכיחו, לא יוכל להוכיחו בדרך קשה, כי הוא חושש שמחמתו פה הוא יכשילו לזלוז בכבודו (עי' מור"י).
יז

חדוים מתוקים

- א. בזכות מי בתי האוצרות של פרעה נקמים עד היום?
 - ב. איזו חכמה לרעה היתה נזנת בגזת בתי אוצרותיו של פרעה? א. האבא משה הרתיע את פרעה ששצא לקראתו הפימה? ד. מה היה עליל לגרם לעם ישראל שלא לרצות לצאת ממצרים אך אם שעירה היו פתוחים לפניהם? ה. היכן ציינו שפרעה קים 'למען
- התשובות מונחת בתוכן גליון זה.
את התשובות ניתן לשלוח בימי השבוע הבא לכתובת האי-מיל: 7685595@gmail.com או בהודעה קולית בקו קול מתקנות. במספר **073-513-4395** בצירוף שם. כתובת וטלפון
הזוכה מפרטת וידי: שלמה סקלר, הר נוף.

המשך מתוקות הניסים

הללו עוד ועוד, העמדת פנים שאני רוצה לשמח אותה והצעתי לערוך את כל הקניות ולעשות את כל ההקנות הנכרכות לשבת הדרושות נסיעה בחובות. וזו ארע הגרוע מקל...
מכיון שהסל של האופנים שלי היו מלאות במצרכים שקניתי, הנחתי את השקיות הנוספות שקיו לי על הכידון שקדמיה, והנה תוך כדי נסיעה מהירה שכשי שואן, אחת השקיות שהיתה ארכה כלפי מטה נכנסה לגלגל הקדמי ו... התהפכת עם האופנים ותכולתם על פני, ולא זו בלבד אלא רכב גדול שנסע אחורי גלם בחריקה, אך הוא לא הצליח להציל את המשבצת ופגע בי בחוקה.

באותם רגעים ההכרה שלי כבר לא היתה עמי ומה שארע שם אינני יודע, רק שבעבר כמה שעות התעוררתי ומצאתי את עצמי שוכב בבית החולים לניאדו שבועיר נתניה - עיר מגורי, כאשר אני כחוש כמעט בכל חלקי גופי.
הייתי חלוש מאוד ולא יכלתי אפלו לדבר אשתי עמדה ליד מטתי כאשר נשמעים ממנה קולות של בכי ודמעות רותחות וזולתות מעינה, לא יכלתי לראות בצורה ועקב כך וגם מתוך רחמים על עצמי גם אני הולכתי דמעות מעיני, כשהיא ארתה שאני בוכה היא החלה לשמח

ואמרה באשר לחופאים 'הוא התעורר, הוא התעורר'.
אשתי נסתה לדבר עמי אך לא יכלתי לנהל אתה שיחה, היא הבינה את המשבצת ורק פודייה לי שכעת הגיעה השקיעה והשבת החורף את כנפיה עלינו, ואחלה לי רפואה שלמה בזכות השבת, בלבי התעוררו רחמים גדולים על אשתי וילדי שמצטערם מהמצב הכביד שלי, ומה גם שנזכרתי בחמלה בכל הקניות שאשתי וילדי חכו להם וכעת הם השתרעו על הכביש ובנדאי הלכו לאבוד.
הייתי מנמנם מחלשה נוראה ותוך כדי קה אני שומע את חמי שהגיע לבקר אותי, שמעתי אותו שואל את אשתי: מדוע נתת לו לסוע באופנים כאלו, הרי את מכירה אותו שהוא לא מוכר בקבישים? באותם רגעים החזרתי שלי התחדדו ותדרתי להשאלה הקשה הוא שחמי שואל, אך נדהמתי להבחין שאשתי לא עונה לו כלל... לבי התמלא בהערכה כלפיה על שיהי מגנה על כבודי, וקה המשכתי להרדם.
כעבר מספר ימים של טפולים, קמתי בדרימי ה' עלי מטטתיל אלא שנותרו לי שקרים בגרל ימין ובשני ידי וכן חבלות נוספות בגופי, וקה שחרתי לביתי על כסא גלגלים עם תנאי מעשק. עדין לא יוצא מבתי, וימצפה להתרפא לגמרי ולקרר ברב עם ברכת הגומלי לתלביים טובות.
"ישמע חכם ויוסף לקח". א. כ. נתניה

ספר הילום
BY THE PUBLISHING HOUSE